

บทบาทนายอำเภอด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย

ศึกษากรณี : การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม

อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”

สุนทร มูเนาวาเราะ นักเรียนนายอำเภอ (นอ.) รุ่นที่ ๗๖

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่มีความหลากหลายด้านอาชีพ ฐานะ การศึกษา และวัฒนธรรม มีประชากรที่แบ่งช่วงอายุออกเป็นสามวัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยกลางคน และวัยสูงอายุ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันจะเป็นด้านการดำเนินชีวิตด้านครอบครัวด้านอาชีพและความเป็นอยู่ โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความเสียหายและเดือดร้อนทั้งในด้านทรัพย์สิน การมีหนี้สิน และด้านชีวิตครอบครัว เป็นต้น ทุกปัญหามักเกิดจากการเอาเปรียบจากผู้ที่ทุจริต มุ่งหาประโยชน์จากความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไป ในแต่ละพื้นที่ของสังคมไทย การศึกษานี้เน้นเรื่องพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในหน้าที่ของนายอำเภอเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่มีมิติที่แตกต่างกันออกไป ที่มีความหลากหลายของปัญหาและในแต่ละปัญหามีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเป็นกลไกหนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพตามสถานการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารจัดการของนายอำเภอ ฐานะผู้ขับเคลื่อนและให้ความเป็นธรรมที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนจะมีความสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนและพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ดำรงธรรมอำเภอให้ทันกับสถานการณ์ให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่ได้ ซึ่งรูปแบบจะเป็นการรวมทุกหน่วยงานราชการและภาคประชาชนที่มีจิตสาธารณะในพื้นที่ เข้ามาทำงานในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันรวมทั้งสามารถประสานเชิญผู้แทนหน่วยงานภาคผู้นำศาสนาในพื้นที่เป็นที่ปรึกษาของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเพื่อให้เกิดการบูรณาการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องต่อไป จึงทำการศึกษบทบาทของนายอำเภอเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ และการอำนวยความสะดวกศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการขับเคลื่อนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้เกิดเป็นรูปธรรมในครั้งนี้

๒. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และฝ่ายปกครองของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยบทบาทนายอำเภอด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย กรณีศึกษาการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในพื้นที่ของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าคณะกรรมการในทุกระดับมีความคาดหวังหรือมีความปรารถนาที่จะให้นายอำเภอเป็นผู้นำเป็นที่พึ่งพิง เป็นที่ปรึกษาที่สามารถพัฒนาและเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับประชาชน และผู้ได้รับผลกระทบจากการเอาเปรียบจากผู้ที่มีความคิดคติขี้ข่มเหงผู้ที่ด้อยกว่านั้น คือ บทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนและบริหารจัดการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหรืออีกนัยหนึ่ง คือ หัวใจ ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากทุกข์ร้อนต่าง ๆ เกิดการสร้างนายอำเภอที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นนายอำเภอที่มีความสามารถในฐานะตัวแทนของรัฐบาล ในฐานะนายอำเภอผู้บริหารพื้นที่ ในฐานะนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ และในฐานะนายอำเภอผู้มีสมรรถนะสูงเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้นั่นเอง

ปัจจุบันปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชนมีมากมาย เช่น การทุจริตของนายทุน การกดขี่ข่มเหงประชาชน การกู่หนี้ยืมสินนอกระบบ ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน การศึกษาอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำซึ่งในบางครั้งต้องกู้ยืมเงินนอกระบบก่อให้เกิดการกดขี่เอาเปรียบของนายทุน การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่ากฎหมายที่กำหนด ทำให้ได้ข้อสรุปถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบทบาทในการบริหารจัดการศูนย์ดำรงธรรมให้เกิดประสิทธิภาพของนายอำเภอที่เป็นบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนอยู่ใกล้ชิดทั้งในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

การดำเนินการขับเคลื่อนส่วนภูมิภาค มีจังหวัด/อำเภอ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ เป็นผู้ขับเคลื่อนในการช่วยเหลือประชาชน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งได้จัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินเป็นสามระดับ คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ซึ่งตรงกลางระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น คือ ส่วนภูมิภาค ที่มีหน้าที่เชื่อมโยงนโยบายมาประยุกต์ ปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาของประชาชน ดังนั้น ผลการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะได้รับผลที่ดีเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์ดำรงธรรมของนายอำเภอนั่นเอง ซึ่งตัวนายอำเภอเองก็ต้องมีภาวะผู้นำในแก้ไขปัญหาและข้ออุปสรรคต่างๆ ให้กับบุคลากรที่ตนเองรับผิดชอบ อีกทั้งต้องนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้กับองค์กรด้วย รวมทั้งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการรายงานให้รวดเร็วและต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ส่วนในระดับอำเภอ ถือว่าเป็นจุดแตกหักที่ส่งผลกับประชาชนมากที่สุด โดยมีนายอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลและจังหวัด นายอำเภอจึงต้องปฏิบัติงานทุกอย่างที่รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนตามกฎหมายที่มีมากกว่า ๒๐๐ ฉบับ หรือตามมติของส่วนกลางและต้องมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่มิได้มีผู้รับผิดชอบหลักก็ให้หน้าที่ตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะทำตามกฎหมายนั้นด้วย ถือเป็นหน้าที่เฉพาะถึงแม้ว่านายอำเภอจะเป็นข้าราชการสังกัดกรมการปกครองก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ต่อประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น นายอำเภอจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ในฐานะคนของประชาชน